

TETIANA TOMA
Coordonator

RĂZBOIUL DIN TRANSNISTRIA
Mărturii de istorie orală

GALATI UNIVERSITY PRESS
2020

Copyright © 2020 Galati University Press

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă în nicio formă fără acordul scris al editurii.

Colecția Științe Umaniste

Galati University Press – Cod CNCS 281

Editura Universității „Dunărea de Jos” din Galați
Str. Domnească, nr. 47, 800008 – Galați, ROMANIA
Tel.0336 130 139; Fax: 00 40 236 46 13 53
gup@ugal.ro

Referenți Științifici :

Prof. univ. dr. Eugen STRĂUȚIU

Prof. univ. dr. hab. George Eugen ENACHE

Lector:

Conf. univ. dr. Gina Aurora NECULA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Războiul din Transnistria : mărturii de istorie orală /
coord.: Tetiana Toma. - Galați : Galați University Press,
2020

Conține bibliografie

ISBN 978-606-696-190-5

I. Toma, Tetiana (coord.)

94

Tipărit la Editura Universității „Dunărea de Jos” din Galați.

Cuvânt înainte

Războiul de la Nistru, din anul 1992, a reprezentat primul test major pentru viabilitatea tânărului stat Republica Moldova, născut la granița de est a României, în contextul prăbușirii Uniunii Sovietice. Încheierea operațiunilor militare, la 21 iulie 1992, în baza Acordului semnat de către președinții Federației Ruse – Boris Elțin – și Republicii Moldova – Mircea Snegur, a pus capăt pierderilor de vieți omenești și distrugerilor materiale. În același timp, a deschis calea fondării unei unități politice secesioniste, cu autoritate de-facto asupra estului Republicii Moldova. Până astăzi, reglementarea conflictului nu a ajuns la final. Procesul de negocieri derulat între Chișinău și Tiraspol a servit, în oarecare măsură, normalizării vieții persoanelor și comunităților din Zona de Securitate, dar nu a avansat deloc spre o soluție politică agreeată de comun acord de către Republica Moldova, autoritățile de la Tiraspol și partenerii internaționali care și-au asumat roluri de mediatori sau garanți.

În cele trei decenii scurse de la faza „fierbinte” a conflictului (care astăzi este considerat, în majoritatea cercetărilor profesioniste, ca un conflict „înghețat”), consemnarea memoriei combatanților a fost o preocupare sistematică, atât la Chișinău, cât și la Tiraspol. Au fost tipărite volume de memorii, care, în mod programat sau implicit, au realizat mai multe funcții sociale.

Una dintre acestea a fost cea patriotică, de mobilizare a conștiințelor în apărarea valorilor politice pe care Chișinăul și Tiraspolul le construiau. Sub acest aspect, editarea și tipărirea memoriilor la Tiraspol pare a fi avut un plus de semnificație, de acestea fiind nevoie în calitate de „mituri fondatoare” ale statului pe care Tiraspolul vrea să îl construiască separat și independent. În acest

timp, la Chișinău, memoriile sunt puse în slujba consolidării și apărării unui trecut istoric, iar abia apoi fundamentează un viitor politic.

Cealaltă funcție a memorialisticii războiului de la Nistru este cea de fundamentare a cercetării istorice. Conștient sau nu, datele și faptele oferite publicului sunt puse la dispoziția cercetătorilor profesioniști, care le analizează cu metodologia proprie, pentru a abstractiza materialul brut spre înțelegerea cauzelor profunde și a consecințelor de orice natură.

Pentru această categorie de literatură dedicată războiului nistrean, timpul devine dușman redutabil. Din ce în ce mai mulți dintre combatanții celor două tabere își încheie existența fizică, în mod natural. Memoria celor care încă viețuiesc este tot mai afectată de trecerea timpului. Iar dezamăgirile celor mai mulți dintre ei, care după trei decenii văd că scopul sacrificiului lor nu a fost atins și în estul Republicii Moldova se trăiește într-un provizorat politic și în condiții de trai dintre cele mai precare, îi fac să se rețină în declarații și să-și inhibe amintirile.

În acest context se situează lucrarea de față, coordonată în mod profesionist de către doamna profesoară Tetiana Toma, cadru didactic al Universității „Dunărea de Jos” din Galați și membru activ al Laboratorului pentru Analiza Conflictului Transnistrean – program de cercetare al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. Este, probabil, una dintre ultimele încercări majore de a salva memoria vie a războiului nistrean, prin apelul la disponibilitatea de dialog a unui număr de 18 combatanți care au luptat pentru păstrarea integrității Republicii Moldova. Rezultatul se concretizează în 18 interviuri, aplicate de către studenți din Cahul, înmatriculați la specializarea Relații internaționale și studii europene din cadrul Facultății Transfrontaliere a Universității „Dunărea de Jos” din Galați. În această organizare a proiectului avem deja o premisă a succesului. Conceptul, coordonarea și finalizarea proiectului prin publicarea unui volum sub

egida Universității „Dunărea de Jos” din Galați, reprezintă contribuția școlii de cercetare românești (sociologică și politologică, în acest caz). Aparatul de lucru în teren a fost asigurat de studenți din Republica Moldova, bine anorați în mentalitățile și valorile socio-culturale autohtone, cu o mare capacitate de a se conecta cu subiecții intervievați.

Rezultatul este foarte interesant. Avem la dispoziție un tablou construit din scene separate, care ne arată ființe umane diverse, cetățeni cu valori în mod divers construite și consolidate, care ne oferă date și fapte pe care le interpretează primar, la nivelul experienței lor. În fond, exact așa trebuie să fi arătat lucrurile și pe frontul de la Nistru, unde ei au luptat voluntari, uniți în credința viitorului unui stat moldovean integru; dincolo de aceasta, diversitatea pare a fi fost regula în unitățile combatante. Se remarcă o influență evidentă a parcursului ulterior al fiecărui interviuat, care ne arată stări de spirit oscilând între satisfacție, mobilizare, dezamăgire și demobilizare.

Lucrarea devine un instrument de lucru în sine excelent pentru dezvoltarea cercetării istorice asupra evenimentelor din 1992. În sine sau coroborat cu volume deja apărute, se pot completa inventare de date și se pot extrage concluzii suplimentare. Mai ales istoricii militari vor avea de lucru. Este la fel de importantă relevanța contemporană a textelor publicate aici, care așteaptă să lucreze pe ele politologi, sociologi, analiști ai securității și relațiilor internaționale. Să nu uităm însă, că cercetarea coordonată de către Tetiana Toma este un bun început și pentru cei care se inițiază în domeniile de cercetare mai sus menționate. Studenți în programe de licență sau master, doctoranzi și post-doctoranzi au la dispoziție un punct de plecare pentru referate, lucrări de licență, teze de master sau doctorat.

Sperăm ca editarea și lansarea pe piață a acestui volum deschide o linie de cercetare, care va putea fi susținută în mod consecvent de către Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați și

eventual alți sponsori, care să pună în lucru energia studenților din Republica Moldova și coordonarea competentă a profesorilor lor din România, spre îmbogățirea spațiului spiritual și de cercetare comun.

Prof. univ. dr. Eugen Străuțiu

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Directorul Laboratorului pentru Analiza Conflictului Transnistrean